

је студијско третирање проблема расподеле новостворене вриједности у нашој земљи, које је предмет разматрања другог и трећег дијела књиге.

Исцрпној анализи расподеле дохотка претходи осврт на битна обиљежја административног периода, систем и политику расподеле у периоду успостављања и развоја самоуправљања до 1965. године и у читавом послјереформском периоду закључено са најновијим промјенама које су настале послје доношења Устава и Закона о удруженом раду. Компарирањем постављених циљева и смјерница политике са оствареним резултатима у расподјели и анализом примјенљивих мјера инструмената економске политике којима су одређивани глобални односи у расподјели — расвјетљавају се битности у развоју друштвено-економских односа југословенске теорије и праксе.

Из овог истраживања произлазе научно фундирани закључци да је специфичан пут изградње социјализма у Југославији значио и оригиналан модел планирања и расподеле, да су промјене у систему расподеле нарочито наглашене увођењем самоуправљања, да је развој система дохотка тежио да слиједи логику самоуправљања, мада, како истиче аутор, није у потпуно-

сти остварено поклапање појединих етапа развоја система расподеле са фазама развоја самоуправних односа. Аутор наглашава неконзистентност политике расподеле, одступање реализованих од (оптимистички) планираних односа у расподјели дохотка по појединим фазама развоја. Објашњење се налази у постојању основних противрјечности у развоју нашег друштва — утврђених циљева и нивоа производних снага, као и неконзистентности циљева и метода развоја. Институционалне промјене уведене на основу нових уставних начела аутор оцјењује као изузетно значајне за будући развој, посебно наглашавајући уставно одређење дохотка као резултата заједничког рада радника и на тој основи изграђивање института друштвеног договарања.

Деликатност предмета истраживања, систематичност, нарочита документованост, компаративност анализе, доказаност закључака — битне су карактеристике ове књиге. Овом студијом извјесно се обогаћује литература из предметне области. Њоме мр Милица Костић даје видан допринос даљем развјијању система расподеле, односно нашег друштвено-економског система уопште.

Борислав Ускоковић

„САВРЕМЕНИЦИ О СВЕТОЗАРУ МАРКОВИЋУ“

(Београд 1976, 268)

Недавно се појавила занимљива и корисна књига о Светозару Марковићу. Приређивач (др Витомир Вулегић) у уводном дијелу („Светозар Марковић и његово доба“ 5-36) приказао нам је Светозара Марковића као личност која је знала да схвати своју епоху, да се укључи у њу и да друштвене снаге покрене новим захтјевима. Његова мисао биће прихваћена у дјелу српске омладине и изражаваће бунт оних који треба да овладају историјском сценом. Светозар Марковић (1846-1875) показао је у својим ра-

довима изузетну зрелост и као пионир српског социјализма остварио је утицај на слједбенике у радничком покрету. Вриједност ове књиге је у томе што су у њој скупљена и она мишљења о Марковићу која се објављују први пут.

Књига се састоји од четири дијела. Објављена су сјџања Јована Драгашевића (1836-1915), који је био у блиском односима са Светозаревим братом Јевремом (42-44); Милана Ђ. Милићевића (1831-1908), историчара и писца, који се похвално изразио о богатству знања

Светозара Марковића (47-50); Јована Жујовића (1856-1939), научника и политичара, искрено заокупљеног да нам објасни поријекло његове полемике која је била у супротности с ведрином и благом душом Светозаревом (54-68); Јована Суботића (1817-1886), књижевника и политичара, који је освијетлио тренутак кад омладина приступа Марковићевим идејама (71-74); Владана Ђорђевића (1844-1930), политичара и писца, спремног да призна даровитост Марковића, али и да му злобно припише онај заокрет који су учинили радикали, настојећи да доведе у сумњу његову револуционарност (79-82). У првом дијелу књиге дају се подаци о Марковићевом животу и само узгред се анализира његово дјело.

Други дио обухвата сјећања оних политичких првака који су имали сукобе са Марковићем. Драгиша Станојевић (1844-1918), публициста и књижевник, одбио је да прихвати Марковићеве идеје, оптужујући га да попут Маркса и Бакуњина, жели да проведе „комунистичку диктатуру“ (88-93); Владимир Јовановић (1833-1922), политичар и вођа „Ујенићене омладине српске“, напао је Марковићеву критику српског национализма (98-110); Лаза Костић (1841-1910), књижевник, тврдио је да је Марковићев реализам у поезији тенденциозан (115-120); Владан Ђорђевић га је оптуживао за сарадњу с Првом интернационалом и за везе са црногорским књазом Николом (121-130),

У трећем дијелу књиге објављена су сјећања оних који су симпатисали идеје Светозара Марковића. Пера Тодоровић (1852-1907) његов саборац, истако је да је Марковић највише урадио на ширењу социјалистичких идеја у Србији (137-150); Светозар Милетић (1826-1901), у некрологу, објављеном у новосадској „Застави“ поводом Марковићеве смрти, истиче да је он човек изузетно талентован и оштроуман (155-157). Чини се да је приређивач погријешно што је Милетића сврстао међу другове Светозара Марковића (трећа глава носи наслов

„Над палим другом“), јер Милетић, иако спада међу прогресивније грађанске политичаре у Војводини XIX вијека, није био одлучан да крене на ванпарламентарни, револуционарни пут борбе. Поред сјећања Пера Тодоровића (158-166), своја запажања о Марковићу објавио је и руски научник, револуционар и књижевни критичар Петар Лавровић Лавров (1823-1900) који је пратио кретања и политичка струјања на Словенском Југу (170-171). Своја размисљања о Марковићу исказао је и Јован Жујовић (172-177).

Четврти дио књиге обухвата спорове међу Марковићевим следбеницима. Један од њих Драгиша Станојевић који је приступио радикалима, дао је нека запажања о свом учитељу (181—192). Близак Светозаров сарадник Никола Марковић (1851 — 1927) лијепо је примјетио да, је Марковић био „метеорска појава“ (194—205), док је француски активиста и раднички првак Беноа Малон (1841 — 1893), записао о њему да је неустрашиви, племенити бунтовник и да заслужује славу као и Ласал (209—224). Ђока Анђелковић (1853 — 1906), иако је приступио радикалима, похвално је говорио о свом учитељу Светозару Марковићу (227—233). Социјалиста Карл Куацки (1854 — 1938), сврстао је Марковића уз бискупа Штротсмајера у Хрватској и Јанеза Крека у Словенији и сматра да су и Радикална партија и сељачки покрет дјело Светозара Марковића (237—243). Поред прилога Јована Жујовића (244—249), своја запажања о Марковићу изнио је и Драгиша Дапчевић (1868 — 1939).

Књига садржи и 16 фотографија. За похвалу је што се приређивач потрудио да читаоцима саопшти и кратке биографске податке о свим писцима који су изнијели своја сјећања о Марковићу, али се може узети као пропуст што књигу није опремио и факсимилима, што је заборавио да изради регистар појмова и географских имена и приложи их уз текст.

Милорад П. Радусиновић